

שם העבודה : אפיוני קריאה ומטלות תלויות קריאה בקרב צעירים בעלי פיגור שכלי

ממקור לא ידוע

שנה : 2008

מס' קטלוגי : 545

שם המגיש : יסכה גוטמן

המנחים : פרופ' יונתה לוי

עבודת גמר לתואר מוסמך, המחלקה לפסיכולוגיה- המגמה ההתפתחותית, האוני' העברית בירושלים.

תקציר המחקר

המחקר בנושא ליקויי קריאה התמקד בעבר באוכלוסיית הדיסלקטים, שהם בעלי אינטליגנציה תקינה בדרך-כלל הסובלים מליקוי ספציפי בקריאה. המחקר הנוכחי מתייחס לאוכלוסייה שנחקרה הרבה פחות בתחום זה- בעלי פיגור שכלי. פיגור שכלי מאופיין בתפקוד אינטלקטואלי הנמוך בשתי סטיות תקן לפחות מן הממוצע, ובמגבלות בהסתגלות היומיומית. הגורמים לפיגור מגוונים, ולמרות ההתקדמות הרבה בגילויים, עבור 40-70% מן המקרים המקור הגנטי לפיגור אינו ידוע. המחקר הנוכחי כלל נבדקים מתוך תת-קבוצה זו, של בעלי פיגור שכלי ללא תסמונת גנטית ידועה. מטרתו הראשונה הייתה להרחיב את הידע לגבי יכולות הקריאה והיכולות הנלוות לקריאה בקרב בעלי פיגור, ולהשוותו לידע הקיים לגבי דיסלקטים. אצל דיסלקטים נמצא כי יכולת הקריאה קשורה ליכולת השפתית, כפי שבא לידי ביטוי במתאמים חיוביים מובהקים בין קריאת מילים ובין מודעות פונולוגית, זיכרון מילולי קצר טווח, אוצר מילים ושיום מהיר. לעומת זאת, יכולת הקריאה לא נמצאה קשורה לרמת האינטליגנציה. במחקר הנוכחי נבדקו ההשערות כי בקרב הנבדקים יימצאו מתאמים חיוביים בין יכולת הקריאה ובין היכולות הנלוות לקריאה אצל דיסלקטים, וכן יימצא מתאם חיובי עם רמת האינטליגנציה, בדומה למחקרי פיגור קודמים. בנוסף לכך, המחקר ביקש לתאר הבחנה בין שתי רמות של תפקוד: רמה מטה-קוגניטיבית ורמת מודעות. נבדקה ההשערה כי יימצא פער בביצועי הנבדקים בין שתי הרמות, עם תפקוד תקין ברמה המטה-קוגניטיבית לעומת תפקוד נמוך במטלה שדרשה מודעות מפורשת.

מטרה שלישית של המחקר הייתה להוות השלמה למערך מחקרי מקיף אשר בדק את יכולות הקריאה של מספר קבוצות עם פיגור בארץ ובארה"ב. המחקר הנוכחי, שכלל נבדקים ללא תסמונת ידועה, היווה מעין קבוצת ביקורת עבור הקבוצות עם תסמונות וויליאמס ודאון שנבדקו בעבר. המחקר כלל 17 צעירים בעלי פיגור שכלי אשר לא נמצאו לוקים בתסמונת מוכרת, ואותרו דרך בתי-ספר לחינוך מיוחד. לנבדקים הועברה סוללת מבחנים אשר כללה מבחנים להערכת האינטליגנציה, מבחנים לבדיקת הקריאה ומבחנים לבדיקת יכולות נלוות לקריאה. תוצאות המחקר הצביעו על יכולת נמוכה של קריאת מילות תפל, ויכולת מעט טובה יותר של קריאת מילים משמעותיות. נמצאו מתאמים חיוביים מובהקים בין קריאת מילות תפל ובין רמת האינטליגנציה, המודעות הפונולוגית ויכולת השיום המהיר. השוואה של קבוצות הפיגור השונות העלתה שבניגוד לדיסלקטים, הגורם המשפיע ביותר על יכולת הקריאה של בעלי פיגור הוא היכולת הקוגניטיבית ולא יכולת השפה. משמעות התוצאות והשלכותיהן נידונו תוך התייחסות לרמות שונות של תפקוד, בפרק הדיון.